

2025

POLITICAL SCIENCE

Paper : POL0400104

(Understanding International Relations)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. Choose the correct answer : $1 \times 8 = 8$

শুন্দি উত্তরটো বাছি উলিওৱা :

(a) Which of the following best describes the core assumption of Realism in International Relations (IR)?

তলত উল্লিখিত কোনটো উক্তিয়ে আন্তঃবাহ্যিক সম্পর্কত বাস্তৱবাদৰ মূল ধাৰণাক ব্যাখ্যা কৰে ?

(i) States act primarily to promote global cooperation and economic interdependence.

বাট্টই মূলতঃ আন্তঃবাহ্যিক সহযোগিতা আৰু পাৰম্পৰিক অৰ্থনৈতিক নিৰ্ভৰশীলতা প্ৰসাৰৰ বাবে কাম কৰে ।

(2)

(3)

(ii) International institutions are the main actors in world politics.
আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহ বিশ্বাজনীতির মূল কর্তা।

(iii) States are rational actors that seek power and security in an anarchic international system.
বাট্টসমূহ যুক্তিবাদী কর্তা যিয়ে নৈবাজিক আন্তঃবাণীয় ব্যবস্থাত নিজের ক্ষমতা আৰু সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰিব বিচাৰে।

(iv) Non-state actors are more influential than States in global affairs.
গোলকীয় পৰিঘটনাত অ-বাণীয় কৰ্তাসমূহ বাট্টবিলাকতকৈ অধিক প্ৰভাৱশালী।

(b) According to Liberalism in IR theory, what is a key factor in promoting peace among nations?
আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ উদাৰতাবাদী তত্ত্বৰ মতে বাট্টবিলাকৰ মাজত শান্তি প্ৰসাৰ কৰাৰ মূল উপায় কি ?

(i) Balance of power
ক্ষমতাৰ ভাবসাম্য

(ii) Economic and institutional inter-dependence
অথনৈতিক আৰু প্ৰতিষ্ঠানিক পাৰম্পৰিক নিৰ্ভৰশীলতা

(iii) Military superiority
সামৰিক শ্ৰেষ্ঠত্ব

(iv) National sovereignty
বাণীয় সাৰ্বভৌমত্ব

(c) According to Marxist theory in IR, global inequality is primarily a result of
আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ মাৰ্ক্সবাদী তত্ত্বতে গোলকীয় বৈবৰ্য মূলতঃ নিম্নোক্ত কোনটো কাৰকৰ ফলপ্ৰতি ?

(i) military conflicts between powerful States
শক্তিশালী বাট্টসমূহৰ মাজৰ সামৰিক সংঘৰ্ষ

(ii) the anarchic nature of the international system
আন্তঃবাণীয় ব্যবস্থাৰ নৈবাজিক প্ৰকৃতি

(iii) the capitalist mode of production and exploitation of the Global South
পুঁজিবাদী উৎপাদন ব্যৱস্থা আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ শোষণ

(iv) ineffective diplomacy and international law
অকাৰ্যক্ষম কূটনীতি আৰু আন্তৰ্জাতিক আইন

(d) Which of the following is an example of a feminist critique in IR?
তলত উল্লিখিত কোনটো আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ নাবীবাদী সমালোচনাৰ এটা উদাহৰণ হয় ?

(i) The focus on economic structures over political ideology
বাজনৈতিক মতবাদতকৈ অথনৈতিক গাঁথনিৰ ওপৰত অধিক পুৰুত্ব

(4)

(ii) The marginalization of women's voices in conflict and peacebuilding
সংঘর্ষ আৰু শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়ত নাৰীসকলৰ
মতামতৰ প্ৰতি অৱহেলা

(iii) The inefficiency of international institutions
আন্তঃবাণীয় অনুষ্ঠানসমূহৰ অকাৰ্যক্ষমতা

(iv) The overemphasis on global trade relations
গোলকীয় বাণিজ্যিক সম্পর্কৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব

(e) Which of the following policies introduced by Mikhail Gorbachev contributed to the end of the Cold War?
মিখাইল গৰ্বাচেভে প্ৰৱৰ্তন কৰা নিম্নোক্ত কোনটো নিতিয়ে
শীতল যুদ্ধৰ অৱসানৰ ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগাইছিল ?

(i) Truman Doctrine
ট্ৰুমান ডক্ট্ৰিন

(ii) Marshall Plan
মাৰ্শল প্লেন

(iii) Glasnost and Perestroika
গ্লানষ্ট আৰু পেৰেষ্ট্ৰোইকা

(iv) Iron Curtain
আইৰণ কাৰ্টেইন

A25/818

(Continued)

(5)

(f) What is the primary purpose of the International Monetary Fund (IMF)?
আন্তঃবাণীয় মুদ্রানিৰ্ধি (IMF)ৰ মূল উদ্দেশ্য কি ?

(i) To fund large-scale infrastructure projects in developing countries
উন্নয়নশীল বাস্তুৰ বৃহৎ আন্তঃগাঁথনিমূলক প্ৰকল্পলৈ
অনুদান আগবঢ়োৱা

(ii) To promote free trade by reducing tariffs and trade barriers
বাণিজ্যিক শুল্ক আৰু প্ৰতিবন্ধকতা হ্ৰাস কৰি মুক্ত
বাণিজ্যৰ প্ৰসাৰ কৰা

(iii) To provide short-term financial assistance to countries facing balance of payments problems
দেশসমূহক পৰিশোধৰ ভাৰসাম্য সমস্যাৰ সমাধানৰ
বাবে হ্ৰস্বযোগী অৰ্থনৈতিক সাহায্য প্ৰদান কৰা

(iv) To enforce international environmental standards
আন্তৰ্জাতিক পাৰিবেশিক মানদণ্ড বলৱৎ কৰা

(g) Which International Agreement is best known for addressing climate change through legally binding commitments to reduce greenhouse gas emissions?
আইনগতভাৱে বাধ্যতামূলক দায়বদ্ধতাৰ দ্বাৰা সেউজগৃহ
গেছ নিৰ্গমন হ্ৰাস কৰি জলবায়ু পৰিবৰ্তনৰ সমস্যা
সমাধান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিম্নোক্ত কোনখন আন্তৰ্জাতিক
চূক্তি আটাইতকৈ বেছি জনাজাত ?

(i) Paris Agreement (2015)
পোৰিষ চূক্তি (২০১৫)

A25/818

(Turn Over)

(6)

(ii) Montreal Protocol (1987)
মন্ট্রিল প্রট'কল (১৯৮৭)

(iii) Kyoto Protocol (1997)
কিয়োট' প্রট'কল (১৯৯৭)

(iv) Stockholm Declaration (1972)
ষ্টকহ'ম ঘোষণাপত্র (১৯৭২)

(h) Which IR theory tends to view international terrorism as a threat to State sovereignty and national security, justifying strong military responses?

নিম্নোক্ত কোনটো আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ তত্ত্বই আন্তঃবাণীয় সম্মিলনাদক বাণীয় সার্বভৌমত্ব আৰু জাতীয় নিৰাপত্তাৰ প্রতি ভাবুকি হিচাপে গণ্য কৰি তাৰ সামৰিক প্ৰত্ৰুতিৰক ন্যায্যতা প্ৰদান কৰে ?

(i) Liberalism

উদাৰতাবাদ

(ii) Constructivism

সংগঠনবাদ

(iii) Realism

বাস্তুবাদ

(iv) Marxism

মার্ক্সবাদ

A25/818

(Continued)

(7)

2. Answer any six of the following questions : 2×6=12

নিম্নোক্ত প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write two functions of the World Bank.
বিশ্ববেংকৰ দুটা কাৰ্যৰ বিষয়ে লিখা।

(b) Name two books written by Hans Morgenthau.
হেসে মৰগেনথ'য়ে প্ৰণয়ন কৰা দুখন গ্ৰন্থৰ নাম লিখা।

(c) Mention two factors that led to the Second World War.
দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ সূচনা কৰা দুটা কাৰক উল্লেখ কৰা।

(d) What is the full form of START and SALT?
START আৰু SALT ব সম্পূৰ্ণ কপটো কি ?

(e) Mention two features of the Rio Earth Summit.
বিঅ' ধৰিত্ৰী সংগ্ৰহণৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

(f) Write two causes of 'Cuban Missile Crisis'.
'কিউবান মিছাইল সংকট'ৰ দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

A25/818

(Turn Over)

(8)

(g) Mention any two theorists who have contributed to the feminist approach to understanding of International Relations.
আন্তঃবাণীয় সম্পর্ক নারীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত অবিহাৰ আগবঢ়োৱা যি কোনো দুজন তত্ত্বিকৰ নাম উল্লেখ কৰা।

(h) Mention any two factors leading to the First World War.
প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধ সূচনা কৰা যি কোনো দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা।

(i) Identify any two causes of the Cold War.
শীতল যুদ্ধৰ যি কোনো দুটা কাৰণ চিহ্নিত কৰা।

(j) Discuss two features of Neo-liberalism.
নব্য-উদাবতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ দুটা বৈশিষ্ট্য আলোচনা কৰা।

3. Answer any four of the following questions :

নিম্নোক্ত প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা : $5 \times 4 = 20$

(a) What are the main assumptions of Realism in International Relations?
আন্তঃবাণীয় সম্পর্কৰ বাস্তৱবাদী তত্ত্বৰ মূল অভিধাৰণাসমূহ কি কি ?

(b) How does Liberalism view the role of international institutions in global politics?
উদাবতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে গোলকীয় বাজনীতিত আন্তৰ্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহৰ ভূমিকাক কিদৰে ব্যাৰ্থা কৰে ?

A25/818

(Continued)

(9)

(c) Discuss the importance of NAM during the Cold War.

শীতল যুদ্ধৰ সময়ত গোষ্ঠী নিৰপেক্ষ আদোলনৰ পুকুৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(d) What are the primary functions of the International Monetary Fund (IMF)?

আন্তঃবাণীয় মুদ্রানিধি (IMF)ৰ মূল কাৰ্যসমূহ কি কি ?

(e) Discuss how human security is different from traditional national security.

মানবীয় সুৰক্ষাৰ ধাৰণাটো পৰম্পৰাগত জাতীয় সুৰক্ষাৰ ধাৰণাৰ পৰা কিদৰে পৃথক ?

(f) What is the primary purpose of the G20?

G20 ৰ মুখ্য উদ্দেশ্য কি ?

(g) What role do international organizations, like the UNHCR, play in managing migration?

প্ৰজননৰ বাৰহাৰ ক্ষেত্ৰত UNHCR আদিৰ দৰে আন্তৰ্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহে কি ধৰণৰ ভূমিকা পালন কৰে ?

(h) What is the difference between domestic terrorism and international terrorism?

আভাসবীণ সন্ত্রাসবাদ আৰু আন্তঃবাণীয় সন্ত্রাসবাদৰ মাজৰ পাৰ্থক্য কি ?

A25/818

(Turn Over)

(10)

4. Answer any two of the following questions :

10×2=20

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহ যি কোনো দুটির উত্তর লিখা :

(a) Compare and contrast Realism and Liberalism in International Relations. Discuss their key assumptions about human nature, the international system and the role of States and international institutions in shaping global politics.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ্ত বাণ্টৰবাদ আৰু উদাৰতাবাদৰ মাজত তুলনা আৰু পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা। এই দুই পৰম্পৰাই মানৱ প্ৰকৃতি, আন্তঃবাণ্টীয় ব্যৱহাৰ আৰু বাণ্টৰ লগতে আন্তঃবাণ্টীয় অনুষ্ঠানসমূহে গোলকীয় বাজনীতিৰ গতি নিৰ্ধাৰণত পালন কৰা ভূমিকা সম্বন্ধে পোষণ কৰা মূল অভিধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(b) Discuss the Marxist approach to International Relations. How does this theory explain global inequality and the dynamics of power between the Global North and Global South? Critically evaluate its relevance in the post-Cold War world.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পৰ্কৰ্ত প্ৰতি মাৰ্ক্সবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। এই দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধৰণেৰে গোলকীয় অসমতা আৰু গোলকীয় উত্তৰ আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ ক্ষমতাৰ গতি-প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰে? এই দৃষ্টিভঙ্গীৰ শীতল মুদোৱৰ বিশ্বত প্ৰাসংগিকতা সম্পৰ্কে সমালোচনামূলক মূল্যায়ন আগবঢ়োৱা।

A25/818

(Continued)

(11)

(c) How does feminist approach in International Relations challenge traditional theories? Discuss the ways in which feminist scholars address issues such as gender, power and representation in global politics, and the implications for policy and diplomacy.

আন্তঃবাণ্টীয় সম্পৰ্কৰ্ত প্ৰতি নাৰীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধৰণেৰে পৰম্পৰাগত তত্ত্বসমূহক প্ৰত্যাহান জনায়? নাৰীবাদী চিঞ্চিতিনিয়মকলে কি ধৰণেৰে লিংগ, ক্ষমতা আৰু আন্তঃবাণ্টীয় বাজনীতিত প্ৰতিনিধিত্ব আদি বিষয়ৰ লগতে তাৰ নীতি আৰু কূটনীতিৰ ক্ষেত্ৰত থকা প্ৰভাৱৰ সম্বন্ধে আলোচনা কৰে?

(d) Analyze the impact of globalization on regional economic integration. How have organizations like the European Union (EU) and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) contributed to both regional cooperation and competition in the global economy?

ক্ষেত্ৰীয় অৰ্থনৈতিক একত্ৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বায়নৰ ভূমিকা বিশ্লেষণ কৰা। ইউৰোপিয়ান ইউনিয়ন (EU) আৰু এছ'চিয়েন অৰ ছাউথাইষ্ট এছিয়ান নেছনছ (ASEAN)ৰ দৰে সংস্থাসমূহে কি ধৰণেৰে ক্ষেত্ৰীয় সহযোগিতা আৰু গোলকীয় অৰ্থনৈতিক প্ৰতিযোগিতাৰ ক্ষেত্ৰত অৰদন আগবঢ়ায়?

A25/818

(Turn Over)

(e) Evaluate the effectiveness of the G20 and BRICS in fostering global economic stability and addressing pressing global issues such as trade imbalances, climate change and financial crises. Which of these groups has been more successful in implementing meaningful change?

ଗୋଲକିୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ହିବତାବ ବିକାଶ ଆକ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଅସମ୍ଭଲନ, ଭଲବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆକ ବିଭିନ୍ନ ସଂକଟ ନିବାବଯିବ କ୍ଷେତ୍ରତ କ୍ଷେତ୍ରତ G20 ଆକ BRICS ବିକାଶ ଆକ ବାଣିଜ୍ୟିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରା । ଏଇ ଦୁଯୋଟାବ ଭିତବ୍ତ କୋନଟୋ ବାଟ୍ରିଗୋଟେ ଅର୍ଥବହ ପରିବର୍ତ୍ତନ କପାଳନ କ୍ଷେତ୍ରତ ଅଧିକ ସଫଳ ?